

Nr 51.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående rätt för biträdande föreståndarinnan Elin Thörn att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig viss tjänstgöring; given Stockholms slott den 22 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sam. Stadener.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener anför härefter:

Enligt gällande lönetursbestämmelser för lärarpersonal vid de allmänna läroverken och statens därmed jämförliga läroanstalter är rätten att tillgodoräkna arbete utom statens tjänst för erhållande av ålderstillägg i huvudsak inskränkt till att avse tjänstgöring vid kommunal mellanskola. Förslag, åsyftande rätt för dylik lärarpersonal att i större utsträckning än hittills tillgodoräkna sig arbete utom statens tjänst för uppflyttning i högre lönegrad hava emellertid vid olika tillfällen framlagts. Redan den s. k. lärarnas lönekommitté föreslog i sitt den 15 augusti 1923 avgivna betänkande, att

Ang. rätt för biträdande föreståndarinnan Elin Thörn att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

Bihang till riksdagens protokoll 1932. 1 saml. 41 häft. (Nr 51.)

det för statsdepartementen m. fl. ämbetsverk antagna lönesystemet skulle gälla jämväl i fråga om lärarpersonalen, något som skulle innebära, att å lärarpersonalen bleve tillämpligt stadgandet i 11 § i avlöningsreglementet den 22 juni 1921, att Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall må helt eller delvis tillgodoräkna befattningshavare jämväl den tid, han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende på sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete han har att utföra å befattningen.

Och den s. k. 1928 års lönekommitté föreslog i sitt den 21 juli 1930 avgivna betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet ett stadgande av den innebörd, att om tjänsteman — utöver vissa angivna fall — i statens eller det allmännas tjänst utfört arbete eller fullgjort uppdrag, som funnes vara av beskaffenhet att skäligen böra tillgodoräknas honom vid bestämmandet av hans placering i löneklass i den erhållna ordinarie befattningen, det skulle bero på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån dylikt tillgodoräknande finge äga rum.

Hos Kungl. Maj:t har nu ämneslärarinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor, biträdande föreståndarinnan vid seminariet Elin Hilda Sofia Lovisa Thörn hemställt att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring vid privatläroverk.

Elin Thörn är född den 1 oktober 1888, tjänstgjorde såsom ordinarie ämneslärarinna läsåren 1912—1915 vid statsunderstödd högre flickskola och från och med höstterminen 1915 till och med höstterminen 1921 vid statsunderstödd högre samskola, innehade under tiden januari 1922—maj 1925 anställning såsom lärarinna i svensk familj i Japan, tjänstgjorde åter såsom ordinarie ämneslärarinna vid statsunderstödd högre samskola läsåren 1925—1930 samt kallades och utnämndes att från och med den 1 september 1930 vara ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet och normalskolan. Därjämte förordnades hon till biträdande föreståndarinna vid seminariet från och med samma dag. Hon anhåller nu att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig tio år av sin ovannämnda tjänstgöring vid enskilda statsunderstödda läroanstalter samt att ålderstillägg, som på grund härav kan komma att tillerkännas henne, må få uppbäras från och med den 1 januari 1931.

Rektor vid högre lärarinneseminariet tillstyrker bifall till framställningen och anför därvid, bland annat, följande.

Då högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan är en provårsinstitution, är det av synnerlig vikt, att vid denna läroanstalt fästa dugande och erfarna lärare. Det är från denna synpunkt givetvis en fördel, att lärarinnor, som under en längre tids tjänstgöring vunnit förtro-

genhet med undervisning och uppfostran i enskilda högre skolor av olika typ, finna med sitt intresse förenligt att övergå till nämnda för lärarinneutbildningen i vårt land så betydelsefulla läroanstalt. Under nuvarande förhållanden, då tjänstgöring i enskild skola icke får tillgodoräknas lärarinna vid statsläroverk i och för uppflyttning i högre lönegrad, föreligger emellertid fara, att inga lärarinnor med längre tids tjänstgöring i privatskola befinnas villiga att vid ledighet söka dylik transport. Högre lärarinneseminarier och normalskolan kommer på detta sätt i en ogynnsam ställning vid platsers tillsättande, så mycket mer som statens normalskola ända till för ett par år sedan varit statens enda högre flickskola.

Vad som sålunda gäller om vanliga lärarinnebefattningar vid läroverket i fråga, gäller i ännu högre grad om föreståndarinnebefattningarna. Då utom de båda föreståndarinnorna endast 10 ordinarie ämneslärarinnor tjänstgöra vid läroverket, är det ofta nödvändigt att vid valet av föreståndarinna vända sig till lärarinnor vid enskild skola. Men av sådana kunna givetvis endast de, som förvärvat större erfarenhet såsom lärarinnor, komma i åtanke.

För en god rekrytering av lärarinnekrafter vid högre lärarinneseminarier och normalskolan är det alltså av yttersta vikt, att lärarinnor vid denna läroanstalt få tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring, som eventuellt varit förlagd till statsunderstödd enskild läroanstalt.

De skäl, som här anförts hava också vid ett tidigare tillfälle behjärtats av regering och riksdag. Till 1927 års riksdag avlät Kungl. Maj:t proposition av innehåll, att en var av ämneslärarinnorna och biträdande föreståndarinnorna vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor Gerda Euphrosyne von Sydow och Kerstin Fjetterström måtte för erhållande av ålderstillägg vid sin befattning tillgodoräkna sig tio år av den tid hon tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt, och riksdagen biföll detta förslag.

I utlåtande den 5 januari 1931 förordar *skolöverstyrelsen* bifall till ansökningsen och uttalar därvid i huvudsak följande.

Överstyrelsen vill till en början erinra om, att Kungl. Maj:t genom proposition den 4 januari 1927 till 1927 års riksdag (nr 28) hemställt om liknande rätt för ämneslärarinnorna och biträdande föreståndarinnorna vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterström, i det Kungl. Maj:t då föreslog riksdagen medgiva, att en var av dessa måtte för erhållande av ålderstillägg vid sin befattning tillgodoräkna sig 10 år av den tid, hon tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt samt att ålderstillägg, som på grund av en beviljad dylik rätt kunde uppkomma, måtte åtnjutas från och med den 1 januari 1927. Den 11 maj 1927 beslöt riksdagen bifalla Kungl. Maj:ts proposition (riksdagens skrivelse nr 186/1927), dock under framhållande, dels att riksdagen ställde sig synnerligen tveksam mot förslaget att, under det frågan om lönereglering för lärarpersonalen vid statsläroverken ännu icke avgjorts, beträffande två befattningshavare, vilka torde komma att innefattas i den blivande löneregleringen, medgiva tillämpande av särbestämmelser rörande uppflyttning i högre lönegrad, dels att, då riksdagen icke desto mindre av billighetsskäl givit sitt bifall till förslaget, detta skett med fäst avseende å den särskilda ställning, som högre lärarinneseminarier intager såsom statens enda utbildningsanstalt i sitt slag

samt under uttrycklig förutsättning, att ett bifall till detsamma icke finge tagas till intäkt för liknande anspråk från befattningshavare, som i avlöningshänseende möjligen kunde befinnas jämförliga med ifrågavarande biträdande föreståndarinnor.

I här förevarande fall gäller det uppenbarligen icke en befattningshavare, som i avlöningshänseende möjligen kan befinnas jämförlig med ifrågavarande biträdande föreståndarinnor, utan innehavaren av alldeles samma tjänst som den ena av de då omhandlade biträdande föreståndarinnorna. Alldeles samma skäl torde under sådana förhållanden få anses föreligga för ett bifall till den förevarande framställningen som de, vilka år 1927 åberopades av Kungl. Maj:t och riksdagen för ett bifall till den då föreliggande framställningen. Särskilt tillåter sig överstyrelsen framhålla, att till den synnerligen viktiga och krävande befattning, som biträdande föreståndarinnetjänsten vid högre lärarinneseminarier utgör, endast kunna ifrågakomma lärarinnor med omfattande pedagogisk erfarenhet. Man kan sålunda utgå ifrån, att den lärarinna, som förordnas till innehavare av den ifrågavarande befattningen, befinner sig i högre lönegrad såsom lärarinna vid enskild skola, och så är också förhållandet i föreliggande fall, i det att sökanden under mer än 28 terminer tjänstgjort vid enskilda läroanstalter och senast, sedan den 1 januari 1926, uppburit lön i 3:e (högsta) lönegraden högre löneskalan jämlikt kungörelsen den 29 oktober 1909. Det synes under sådana förhållanden obilligt, att sökanden vid övergången till en ojämförligt mera krävande befattning, till vilken hon erhållit skolöverstyrelsens kallelse, skall placeras allenast i första lönegraden såsom ordinarie ämneslärarinna vid högre lärarinneseminarier.

Därest de principer för tillgodoräkning av s. k. lönetursår, vilka föreslagits av 1928 års lönekommitté, bliva lagda till grund för beslut angående löneroglering för undervisningsväsendets befattningshavare, och beslut om sådan löneroglering kommer att fattas av 1931 års riksdag, torde emellertid anledning saknas att nu ifrågasätta särskild rätt för här omhandlade befattningshavare, alldenstund de föreslagna lönetursbestämmelserna synas innebära generell möjlighet för statsanställda lärare att under vissa förutsättningar få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid enskilda skolor för uppflyttning i högre lönegrad. Därest åter frågan om en löneroglering skulle komma att uppskjutas, finner överstyrelsen det av ovan angivna skäl och av skäl, som överstyrelsen mera utförligt utvecklade i sitt utlåtande den 2 januari 1925 angående biträdande föreståndarinnorna Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterströms ansökningar, angeläget, att sådan rätt, varom här är fråga, blir sökanden medgiven, och det synes i så fall riktigast, att denna rätt medgives från och med början av kalenderåret 1931.

Då överstyrelsen anser det ovisst, huruvida förslag om löneroglering kommer att framläggas för 1931 års riksdag och då några generella nya lönetursbestämmelser icke torde komma att beslutas förrän i samband med en löneroglering, anser sig överstyrelsen, under hänvisning till Kungl. Maj:ts proposition nr 28/1927 och riksdagens beslut nr 186/1927 angående rätt för biträdande föreståndarinnorna Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterström att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig 10 år av den tid, de tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt, böra tillstyrka bifall till förevarande framställning.

Statskontoret yttrar i utlåtande den 10 februari 1931:

Såväl sökanden som skolöverstyrelsen hava erinrat, att 1927 års riksdag medgivit, att en var av ämneslärarinnorna och biträdande föreståndarinnorna vid statens högre lärarinneseminarium Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterström finge för erhållande av ålderstillägg vid sin befattning tillgodoräkna sig 10 år av den tid, varunder hon tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt. I anledning härav vill statskontoret framhålla, att nämnda lärarinnor före tillträdet av statstjänst innehaft anställning i en följd vid enskild statsunderstödd läroanstalt, von Sydow under 26 och Fjetterström under 31 läsår. I förevarande fall har sökanden före tillträdet av statstjänst innehaft anställning vid enskild statsunderstödd läroanstalt under 14^{1/2} läsår, varav icke mer än 5 varit i en följd med hennes senare statsanställning. Därest 11 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, hade varit tillämplig å sökanden, torde hon jämlikt nämnda paragrafs 2 mom., sådant nämnda författningsrum ansetts böra tillämpas, endast kunnat tillgodoräknas den tid, varunder hon i en följd med statsanställningen tjänstgjort vid enskild statsunderstödd läroanstalt, efter avdrag av tre år. Under angiven förutsättning skulle hon således endast få tillgodoräkna två år och först från och med den 1 januari 1934 komma i åtnjutande av första ålderstillägget. Då enligt statskontorets mening anledning icke föreligger att bereda sökanden en gynnsammare ställning i förevarande avseende, än om nämnda bestämmelse i avlöningsreglementet för civilförvaltningen varit å henne tillämplig, och då det synes sannolikt, att vid den tidpunkt, då frågan om hennes uppflyttning i högre lönegrad, på sätt nyss nämnts, kan bli aktuell, sådana avlöningsbestämmelser gälla, att spörsmål av nu ifrågavarande slag icke behöva underställas riksdagens prövning, har statskontoret icke ansett sig böra tillstyrka framställning till riksdagen om tillgodoräknande av ifrågavarande tjänstgöring.

Den föreliggande framställningen åsyftar en avvikelse från de bestämmelser, som gälla för, bland andra, lärarpersonalen vid högre lärarinneseminarier. Som jag redan nämnt, föreligga visserligen förslag, som avse en generell lösning av de frågor, till vilka det föreliggande ärendet lärt vara att räkna, men med genomförande av dessa förslag torde ännu dröja. Jag anser därför, att förevarande framställning redan nu bör upptagas till prövning och i likhet med seminariets rektor och skolöverstyrelsen håller jag före, att goda skäl tala för bifall till framställningen. Rektor och skolöverstyrelsen hava erinrat om att Kungl. Maj:t genom proposition till 1927 års riksdag hemställt om liknande rätt för ämneslärarinnorna och biträdande föreståndarinnorna vid ifrågavarande läroanstalt Gerda von Sydow och Kerstin Fjetterström samt att riksdagen bifallit denna hemställan. Riksdagens bifall lämnades visserligen med viss tvekan och med fäst avseende å den särskilda ställning, som högre lärarinneseminarier intoge såsom statens enda utbildningsanstalt i sitt slag samt under uttrycklig förutsättning, att ett bifall till propositionen icke finge tagas till intäkt för liknande anspråk från befattningshavare, som i avlöningshänseende möjligen kunde befinnas jämförliga med

Departement-
schefen.

nyssnämnda biträdande föreståndarinnor. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, gäller det emellertid här icke en befattningshavare, som i avlöningshänseende möjligen kan befinnas jämförlig med de två nämnda biträdande föreståndarinnorna, utan innehavaren av alldeles samma tjänst som den ena av dem innehade. Alldeles samma skäl torde därför föreligga för ett bifall till den förevarande framställningen, som år 1927 åberopades av Kungl. Maj:t för den framställning, det då gällde och som av riksdagen bifölls. Jag vill särskilt erinra om vad som då anfördes, nämligen att stor vikt alltid lagts uppå att såsom föreståndarinnor vid ifrågavarande läroanstalter få lärarinnor, som med framstående pedagogisk skicklighet förena grundlig och mångsidig erfarenhet från de läroanstalter, i främsta rummet de högre flickskolorna, för vilka seminariet utbildar lärarinnor. Då dylik erfarenhet främst kan väntas hos lärarinnor vid högre flickskolor, är det vanligen bland dem, som man haft att söka personer, lämpade att bekläda de viktiga föreståndarinneposterna vid seminariet. Så har varit fallet även med den befattningshavare, om vilken nu är fråga.

Vad beträffar det avbrott i tjänstgöringen vid statsunderstödd enskild läroanstalt, som statskontoret anført som skäl mot ett tillstyrkande från dess sida av framställningen, bör det framhållas, att detsamma förorsakades av en verksamhet i enskild tjänst, som var väsentligen likartad eller, för att använda författningsbestämmelsens ord, »jämförbar» med den övriga tjänstgöring, som sökanden åberopar. Denna verksamhet innebar alltså intet avsteg från den gärning, sökanden gjort till sin livsuppgift. Det torde ej heller böra förbises, att ifrågavarande lärarverksamhet i enskild tjänst var förlagd till ett avlägset kulturland, där vistelsen bör hava varit av värde för sökandens utveckling och förkovran i sitt kall. Jag vill erinra, att det i förevarande fall icke gäller för sökanden att för lönetursberäkningen tillgodoräkna sig verksamheten utomlands utan allenast att få det hinder undanröjt, som ligger i att hennes mer än 14-åriga tjänstgöring vid enskilda skolor avbrutits av nämnda verksamhet utomlands. Enligt min mening bör detta avbrott icke betaga henne den sökta förmånen att för erhållande av ålders-tillägg tillgodoräkna sin föregående tjänstgöring vid enskild läroanstalt.

Jag anser mig alltså böra förorda, att förslag om rätt för nu ifrågavarande lärarinna att för lönetur tillgodoräkna sig intill tio år av sin tjänstgöring vid enskild statsunderstödd läroanstalt nu avlåtes till riksdagen. Med hänsyn till att ålderstilläggsberäkningen för lärarpersonalen vid statens läroanstalter gäller för kalenderår, anser jag mig även böra förorda, att ålderstillägg, som på grund av den gjorda framställningen må bliva sökanden tillerkänt, må åtnjutas från och med den 1 januari 1932.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att ämneslärarinnan och biträdande föreståndarinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm Elin Hilda Sofia Lovisa Thörn må för erhållande av ålderstillägg vid

sin befattning tillgodoräkna sig 10 år av den tid hon tjänstgjort vid statsunderstödd enskild läroanstalt samt att ålders-tillägg, som på grund av en beviljad dylik rätt kan ifrågakomma, må åtnjutas från och med den 1 januari 1932.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

I. A. Hedenlund.
